

Анализируются профессионально значимые качества личности сотрудника правоохранительных органов (коммуникативные качества, личностные особенности), наличие которых необходимо для профессиональной адаптации к требованиям правоохранительной деятельности.

Ключевые слова: профессионально значимые качества личности, адаптация, сотрудники правоохранительных органов.

УДК 347.91(4/8).001.36

Оксана Василівна ВОЛОШИНА,

кандидат психологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник наукової лабораторії
з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4166-2847>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СЛІДЧОГО ТА ЇЇ КОМПОНЕНТИ

Визначається зміст поняття «організаційно-управлінська компетентність слідчого Національної поліції України». Охарактеризовані її основні компоненти.

Ключові слова: слідчий, організаційно-управлінська діяльність, організаційно-управлінська компетентність, компоненти.

Професійна діяльність слідчого насичена суттєвими інтелектуальними та моральними навантаженнями, що й пояснює значущість детермінант його становлення як професіонала. Окреслене стає можливим для реалізації лише в межах організації фахової освіти, зокрема, запровадження сучасних освітніх технологій, які засновані на компетентнісному і системному підходах.

Організаційна і управлінська діяльності однаково спрямовані на забезпечення найкращого виконання намічених планом завдань шляхом найбільш оптимального розподілу зусиль суб'єктів розслідування, використання ресурсів у просторі та часі, а також на впорядкування структури цієї системи. Але, якщо перша діяльність при цьому головним чином зводиться до організаційних дій і рішень, то управлінська діяльність в основному носить владний характер, використовуючи всі необхідні важелі процесуального підпорядкування і прийоми психологічного впливу.

Таким чином, організаційно-управлінська діяльність слідчого – планування та організація слідчих дій з досудового розслідування,

координація заходів щодо інших учасників кримінального процесу та управлінський вплив, забезпечується як загальними параметрами професіоналізму особистості, так і окремими організаційними та лідерськими здібностями слідчого, високим рівнем його самоорганізації, системою психічних властивостей і якостей, що характеризують емоційно-вольову стійкість суб'єкта розслідування та творчим підходом до вирішення різноманітних професійних завдань [1, 2]. Саме тому, генератором ефективної організаційно-управлінської діяльності слідчого є організаційно-управлінська компетентність, яка з одного боку складається із низки організаційних та управлінських компетенцій, а з іншого – виступає якісною особистісною характеристикою, до якої входять здібності та вміння самоорганізовуватись та організовувати інших людей для спільної діяльності, впливати на процеси цієї діяльності, приймати організаційні та управлінські рішення щодо досудового розслідування.

Відповідно, структура організаційно-управлінської компетентності слідчого, може бути представлена наступними компонентами:

1) *когнітивний*. На нашу думку, до нього відносяться знання про функції та рівні управління як процесу, етапи прийняття рішення, процеси групової динаміки та управління в різних типах груп, інструменти управління робочим часом, методи впливу на особистість у системі управління, управління конфліктами тощо;

2) *діяльнісний*. Діяльнісний компонент формується під час практичних занять, тренінгів, проходження практики і стажування, безпосередньої професійної діяльності на посаді слідчого тому, що базується на практичному досвіді виконання організаційних і управлінських знань і вмінь у всіх напрямках професійної діяльності слідчого. Він вимагає розвитку загальноуправлінських навичок і здатностей, умінь ефективно організувати спільну діяльність (інтелект, креативність, навченість, активність, саморегуляція та ін.);

3) *операціонально-технологічний*. У цьому компоненті виділяють такі вміння і навички, як організація управлінського циклу (планування, організація, координація, стимулювання, контроль); уміння приймати рішення; робота з інформацією; організація комунікацій; уміння і навички професійної етики;

4) *особистісний*. Сукупність важливих для організаційно-управлінської діяльності індивідуально-психологічних якостей і здатностей, провідними з яких є: емоційно-вольові (високий рівень розвитку волі, самоконтроль і самовладання в різних ситуаціях, емоційна врівноваженість, терпимість і толерантність до провокуючих стимулів; посидючість, наполегливість, цілеспрямованість, копіткість,

рішучість, сміливість; внутрішня організованість) якості; мобілізаційні (здатність до самоорганізації, саморегуляції, підтримки власного професійного інтересу до слідчої діяльності, емоційно-вольової регуляції власного психоемоційного стану; вирішувати професійні завдання в ситуаціях, що супроводжуються високим ступенем особистого ризику і небезпеки для життя) та психофізіологічні (здатність витримувати інтенсивне тривале психоемоційне навантаження без зниження продуктивності діяльності; до швидкодії в умовах дефіциту часу; до тривалого напруження сенсорних систем в умовах монотонії та зберігання активності та ін.) можливості;

5) *ціннісно-мотиваційний та рефлексивний* компоненти організаційно-управлінської компетентності слідчого спрямовані на усвідомлення цінності організаційно-управлінської компетентності для професійної діяльності слідчих та їх саморозвитку; здатність осмислювати, оцінювати, прогнозувати організаційно-управлінські аспекти діяльності та її результати [3].

Таким чином, ефективність процесу досудового розслідування залежить від сформованості організаційно-управлінської компетентності слідчого Національної поліції України, під якою ми розуміємо інтегративну характеристику особистості, що свідчить про його здатність і готовність виконувати організаційні та управлінські функції в межах слідчої діяльності. Перспективним напрямом дослідження може слугувати визначення детермінант формування організаційно-управлінської компетентності слідчого Національної поліції України в умовах конкретного напряму фахової підготовки та становлення професіонала-слідчого.

Список бібліографічних посилань

1. Психологія слідчої діяльності : навч. посіб. / В. Г. Андросюк, О. М. Корнєв, О. І. Кудерміна та ін. ; за заг. ред. Л. І. Казміренко. Київ : Права єдність, 2009. 200 с.

2. Цільмак О. М. Психологічна структура слідчої діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2012. Вип. 2 (1). С. 330–337.

3. Андросюк В. Г. Ціннісні орієнтації особистості як критерій інформаційної компетентності слідчого Національної поліції України // The 6th International youth conference «Perspectives of science and education» (December 14, 2018) SLOVO/WORD. P. 465–475.

Одержано 25.02.2019

Определяется содержание понятия «организационно-управленческая компетентность следователя Национальной полиции Украины». Охарактеризованы ее основные компоненты.

Ключевые слова: *следователь, организационно-управленческая деятельность, организационно-управленческая компетентность, компоненты.*

УДК 159.9:343.91-058.56

Ольга Анатоліївна ГЕРАСИМЕНКО,

аспірант кафедри соціології та психології

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЖІНОК, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Розглядаються адаптаційні можливості засудженої особи до позбавлення волі, що пов'язані з структурними компонентами особистості. Представлено результати аналізу уявлень про поняття ідентичності, що розглядається як складний інтегральний соціально-психологічний утвір, як категорія адаптаційного ресурсу особистості.

Ключові слова: *адаптація, ідентичність, особистісна ідентичність, соціальна ідентичність, адаптаційний ресурс.*

Умови, в яких знаходяться засуджені жінки, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, часто створюють стресову ситуацію (особливо для жінок, що засуджені вперше), а це актуалізує адаптаційні процеси. Тому психологу установи державної кримінально-виконавчої системи (ДКВС) виконання покарання необхідно здійснювати диференційований підхід до засуджених жінок, в якому би враховувалася роль найбільш суттєвих індивідуально-психологічних особливостей для активізації процесів адаптації та саморегуляції.

Наявні ж відомості про особистісні особливості жіночого спецконтингенту установ ДКВС фрагментарні, розрізнені, носять в основному констатуючий характер, досліджувані властивості не розглядаються з позиції їх адаптивного значення в умовах позбавлення волі.

Викликають інтерес результати дисертаційного дослідження С. Ф. Мусіна, який порівнював адаптаційні можливості засуджених чоловіків і жінок. У жінок виявилися нижчими, ніж у чоловіків показники більшості досліджених якостей особистості: рівень емоційної стійкості і вольового самоконтролю, засуджені жінки гірше переносять випробування і труднощі, швидше впадають у відчай, зневіру, і втрачають віру в себе, менш розсудливі, ніж чоловіки; жінки проявили найгірші результати за показниками сенс-життєвих орієнтацій; на